

ARH

Äratrükk „E. M.“ 1934. № 5.

Loomade mumifitseerimisest.

(Järg.)

Dr. med. vet. E. Vau

Tartu Ülikooli loomaarstiteaduskonna anatoomia
prosektor.

Tall. Eesti Kirj.-Üh. trükikoda, Pikk 2. 1934.

53519115

Huvitav on siinjuures tähendada, et literatuuri andmeil loomade mumifitseerimisega tegeldakse rohkesti Venemaal. Minule kasutada oleva literatuuri järgi kirjeldatakse loomade mumifitseerimist uuemate meetodite järgi just vene autorite poolt (vt. Josifoff, J. M. Mumifizierung der Tierleichen anstatt ihrer Ausstopfung, Anat. Anz. Nr 66, 1928), milline tehnika eelpool, peale üksikute kõrvalekaldumiste, on võetud aluseks. Seesugust loomade mumifitseerimise menetlust tarvitatakse eduga Vladikavkasi ülikooli anatoomia instituudis püsivate anatoomiliste preparaatide valmistamiseks. Josifoffi järgi omab Vladikavkasi anatoomia instituut suurejoonelised kogud mumifitseeritud esemeid kõigist koduloomadest, missuguseid tarvitatakse koduloomade anatoomia ja eksterjöori õppimiseks. Mitte ainult õpetöö juures, vaid ka laiematele hulka- dele tutvustatakse mumifitseerimise tehnikat ja soovitatakse sellega asendada, eriti lindude, täistoppimist. Eriti kasutatakse ja hinnatakse mumifitseer-

rimise tehnikat haruldaste eksemplari-
ride, nagu mitmesugused väärarengud
jne., alalhoidmiseks, kuna nad mumifit-
seeritult säilivad paremini kui täistopi-
tult.

Eelkirjeldatud loomade mumifitseeri-
mise tehnika järgi olen katsunud mõ-
ningaid vähemaid loomi mumifitseerida,
seepärast tohiksid pakkuda huvi see-
suguse loomade mumifitseerimise tege-
likud tagajärjed. Mumifitseerimiseks
olen kasutanud peamiselt lindude (varb-
lased, varesed, harakad) ja vähemate
loomade (koerakutsikad, oravad) laipu.

Lindude mumifitseerimine on selle
järgi üsna lihtne toiming. Konservee-
riva aine süstimine südamesse, rinna-
või kõhuõõnde on alati õnnestunud, ku-
na lisaüstimised pea- ja selgajusse
olen sagedasti jätnud tegemata. Kohe
pärast süstimist on märgata linnu ke-
haosade kangestumist, mis esimese
tunni jooksul täieliselt välja areneb.
Seepärast peab samal ajal olema val-
vel laibale kindla seisundi andmiseks.

Kõige raskemaks osutub silmade mu-
mifitseerimine. Kuna silma klaaskeha
(corpus vitreum) enesesse imbutab vähe
konserveerivat vedelikku, siis jääb ta vä-
ga vähese konserveerimisega või koguni
konserveerimata. Selle tõttu muutub
silm ajajooksul vähemaks, kuivab kok-
ku, ja silma kohale tekib auk, ühes kõ-

dunenud ja värvilt muutunud väliste silma kontuuridega. Seesugune pilt on mumifitseeritud esemel mittesobiv ja koguni inetu, eriti veel, kui teised kehaosad on mumifitseerunud loomutruult. Üsna väikeste lindude resp. loomade silmad konserveeruvad siiski paremini, kuna suuremad ei oma peagu sugugi mumifitseeritud ilmet. Seepärast olen silmade mumifitseerimiseks otsinud teissuguseid abinõusid.

Muuhulgas olen püüdnud silma sisesi süstida konserveerivat lahu. Torgates selleks õõnesnõel läbi silma sarvkesta silma eeskambrisse tõmmatakse vastava pritsiga seal esinev vedelik välja. Vedeliku asemele süstitakse kohe konserveerivat lahu. Sama toimingut jätkatakse ka silma klaaskehaga. Kuna klaaskeha on veerikas, sültjas mass, on ta eemaldamine õõnesnõela abil raskesti teostatav, mille tõttu ainult üksikuil juhtumeil teda osaliselt on saadud eemaldada. Vaatamata sellele süstitakse ka klaaskehasse konserveerivat lahu niipalju kui läheb. Selle järele tõmmatakse nõel välja ning nõela torkekohad suletakse kas parafiiniga või vahaga, et süstitud vedelik ei imbuks välja.

Seesugused silma lissüstimid aitaavad silma loomulikku suurust ja kontuure paremini alal hoida, kuid silma loomulik värvus kipub ikkagi muutu-

ma; sarvkest muutub laiguliseks, lääts tuhmiks ja silma ava raskesti eraldatavaks; vähemate silmade juures pole see pahe siiski niivõrt tähelepandav kui suurematel. Seepärast silma mumifitseerimine ei anna kõigiti rahuldavaid tulemusi, ja ainukeseks pääseteeks jääb asetada muumiale klaassilmad. Klaassilmad peab asetama aga siis, kui muumia on veel värske, kuna kuivamisega muutub silmade külgekinnitamine raskemaks ning silmalaud ei istu loomulikult.

Väga hästi mumifitseeruvad lindudel jalad ja suled, kuna nad oma loomuliku vormi ja värvuse säilitavad täieliselt. Keha muutub kuivades oma kontuuridelt pisut vähemaks, kuid üldist ilmet see siiski ei riku.

Vähemate koerte mumifitseerimiseks olen vedelikku süstinud ühisesse unearteri kui ka kõhu- ja rinaõõnde, oravail aga ainult kõhu- ja rinnaõõnde. Mõlemail juhtumeil on saadud rahuldavate tulemustega muumia. Nimetamisväärne oleks, et koertel huuled halvasti mumifitseeruvad, kuna nad oma asendi ja värvuse tõttu ei jää loomulikuks. Seda pahet on püütud parandada huultele sobiva asendi andmisega, nii et limaskest jääks vähem nähtavale, mille tõttu värvi muutus poleks väliselt märgatav.

Mõnel muumial muutub karv lahti-seks ja kukub hiljem välja. Kas see toimub mumifitseerimise tagajärjel või mõnel muul põhjusel, pole seni selgunud.

Kokkuvõttes võiks ütelda, et vähe-mate loomade ja lindude mumifitseeri-mine annab kõigiti rahuldavaid tule-musi, mispärast sellele alale peaks pü-hendama senisest rohkem tähelepanu. Kuna mumifitseerimise toiming oma iseloomult on lihtne ja kergesti käsita-tav, võiks ta mõnelgi juhtumil asendada, eriti lindude, täistoppimist.
